
CUMHURİYET DEVRİNDE KONYA’DA OYNANAN ÇOCUK OYUNLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI

ÖZET

Oyun, çocukların uyuma zamanının dışında meşgul olduğu bir etkinliktir. Çocuklar, oyun vasıtasıyla tüm bilgi ve becerilerini birleştirirler. Oyun, çocuğa pek çok katkı sağlar: çocukların problem çözme becerilerini geliştirir; sosyal ve bilişsel kapasitelerine ivme kazandırır; gerçek ve hayal arasındaki mesafenin gelişmesine yardım eder, merakı körükler, dikkat kontrolü, kendi kendini kontrolü, sosyal dil ve edebi dil becerileriyle iletişim becerilerine yardım eder, çocuğun dünyayı nasıl gördüğünü anlamak için yetişkine bir araçtır ve oyunun iyileştirici, tedavi edici yönü vardır.

Bu araştırmada, Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar Konya il ve ilçe merkezlerinde oynanan çocuk oyunları, Konya’da doğmuş ve halen Konya’da yaşamakta olan 24 kişiyle mülakat aracılığıyla tespit edilmiş ve incelenmiştir. Canlı kaynaklarla görüşme yoluyla, yaklaşık 32 tane bireysel ve takım oyunu tespit edilmiş ve bu oyunlar bir bir tanıtılarak, katkıları; çocuğun fiziksel, sosyal, dilsel ve zihinsel gelişimi açılarından istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Konya’daki oyunlar, takım oyunları, bireysel oyunlar, Türkiye Cumhuriyeti oyunları.*

---

* Bu makale, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya’da sunulmuş bildirinin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiş şeklidir.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

ANALYZING CHILDREN GAMES PLAYED IN KONYA DURING REPUBLIC ERA FROM DIFFERENT VARIABLES

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI

ABSTRACT

Play is what young children are involved in most of their waking hours. Through play, they integrate all their knowledge and skills. Play serves a number of functions for the young child: It aids in developing problem-solving skills; promotes social and cognitive competence; aids in the development of the distinction between reality and fantasy; promotes curiosity; helps communication, attention span, self control, social language and literacy skills; provides a vehicle for the adult to learn how children view the world; and can be therapeutic.

In this research, individual and team games the children have played in the centre of Konya and its centre towns since the declaration of Turkish Republic were introduced and examined via interview with 24 people who were born and have lived in Konya. Nearly 32 individual and team games were found by the application of living sources and by introducing one by one, their contributions were evaluated on the basis of statistics in respect of child education and development.

Key Words: *Games in Konya, team games, individual games, child development, Turkish Republic games.*

I. GİRİŞ

21. yüzyıla girerken çocuğun bugün hayattan duyduğu baskı, oyunu daha kaçınılmaz kılmıştır. Oyun, çocuğun kendi yararına ilgilendiği bir aktivite; çocuğun sağlıklı gelişmesi için temeldir. Oyun, tansiyonu düşürür, bilişsel gelişimi hızlandırır, keşfi artırır.

Oyun, çocuğun çocukluk döneminde sahneye koyduğu senaryonun ilerdeki hayatında bu rolü tekrarlaması ihtimalinin yüksek olduğu bir aktivite topluluğudur.

Freud ve Erikson'a göre oyun, çocuğun endişe ve çatışmalarını koordine eden, dengelemede yardım eden, insan uyumunun faydalı bir biçimidir. Çünkü oyunda, çocukların tansiyonu düşer ve çocuk hayat problemleriyle başa çıkabilir. Oyun, çocuktaki aşırı fiziksel enerjinin çalışmasına müsaade eder ve bu şekilde fonksiyonu dengeler. Oyun terapisinde çocuklar daha az tehdit görürler ve oyun içeriğinde, doğru duygularını ifade edebilirler.

Piaget (1962), oyunu, çocuğun bilişsel gelişiminde bir ilerleme aracı olarak görmüştür. Piaget, oyunun; çocukların yeteneklerinin ve edinilmiş becerilerinin eğlenceli, bir biçimde pratik etmesine müsaade ettiğini vurgulamıştır.

Piaget, bilişsel yapıların pratik edilmesi gerektiğine ve oyunun da bu pratik için bir sahne olduğuna inanır.

Vygotsky de, Piaget'in yöntemini destekler. O, daha çok oyunun sembolik ve *yap-inan* kısmıyla ilgilenir, özellikle çocukların ata binerken at yerine uzun bir çubuğu kullanmasıyla ilgilenir. Çocuklar için hayali imajlar gerçek gibidir. Aileler bu imaj oyununu cesaretlendirmelidirler. Çünkü, bu teknik, çocuğun bilişsel gelişimini, özellikle yaratıcı düşüncesini hızlandırır.

Daniel Berlyne (1960), oyunu zevk alınan ve heyecan duyulan bir aktivite olarak tasvir eder çünkü, oyun hepimizde bulunan keşif iç güdüsünü tatmin eder. Oyun, insanların merak ve arzusunu, bilinmeyene ya da yeni olan bir şey hakkında bilgi edinmeye, körükler.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Oyun Çeşitleri

Malden Parten (1932), çocuk oyunlarının sınıflandırılmasını yapmıştır. Bunlar; 1. *Meşgalesiz oyun* (Unoccupied play) 2. *Tek başına oyun* (Solitary play) 3. *Pasif oyun* (Onlooker play) 4. *Paralel oyun* (Parallel play) 5. *İlişkili oyun* (Associative play) 6. *Grup oyunu* (Cooperative play).

Parten'in oyun kategorileri, araştırmacı ve uzmanları, çocuğu geliştirecek oyun tipleri üzerinde düşünmeye sevk etmiş ve bunların, çocuğun gelişiminde önemli rol oynadığına inandırmıştır.

Bugün, çocuk oyunları arasında en yaygın biçimde çalışılanlar arasında, duyumotor / pratik oyunu, sembolik oyun, sosyal oyun, yapıcı oyun ve oyunlar mevcuttur.

Duyumotor oyun; bebeğin mevcut duyumotor şemasını egzersiz etmekten zevk duyduğu bir oyun tarzıdır.

Pratik oyunlar; oyunda yeni beceriler öğrenildiğinde ya da oyun, fiziksel ve zihinsel beceriler gerektirdiğinde, davranışların tekrarından ibarettir.

Sembolik oyun; fiziksel çevreyi sembole dönüştürmekle oluşur (Smith ve Baltes, 1991). 9-30 ay yaş arası çocukların, nesnelere sembolik oyunda kullanmaları artar. Nesnelere dönüştürmeyi öğrenirler. Catherine Garvey'e (1990), göre, sembolik oyun *obje, tema ve rol* olarak 3 elementi içerir.

Sosyal oyun; arkadaşla sosyal ilişkiyi sağlayan oyun türüdür. Sosyal oyun, okul öncesi dönemde dramatisasyon olarak artar.

Yapıcı oyunlar; fikirlerin sembolik temsiliyle duyumotor aktivitelerinin birleşmesinden oluşur. Çocuğun kendi yaratıcı gücüyle bir ürünü yapmasıyla ya da bir problemi çözmesiyle oluşur ve okul öncesi dönemde yapıcı oyun artar. *Yapıcı oyunlar*, problem çözme, düşünce becerileri, akademik beceri öğrenmeyi ilerletmek için ilk okulda da kullanılır (Bergin; 1988).

Oyunlar, bir yada birden çok bireyler arasında yarışma ve kurallar içeren zevkli aktivitelerdir. Okul öncesi dönemi çocuğu, sırayla yapma ve karşılıklı işdeşlik kuralları içeren sosyal oyun tipine katılmaya başlayabilirler. Bir araştırmada, 10-12 yaşlar arasında, en çok oyun oynama vakasının olduğu belirtilmiştir (Eiferman 1971).

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Özet olarak, oyun yeni doğmuş çocuğun duyumotor becerisinin basit egzersizinden, okul öncesi dönemi çocuğunun şu üç tekerlekli bisiklete binmesine, yada daha büyük çocukların organize spor oyunlarına katılmasına kadar gider.

Christie ve Johnson'a (1983) göre, oyun bilişsel gelişimi, özellikle, yaratıcı düşünce ve problem çözmeyi geliştirir. Dahası, oyun aracılığıyla, çocuklar, etkili birer problem çözücü olmak için ihtiyaç duyulan plânlama becerilerini öğrenirler (Rosen, 1974). Hayale dayalı oyun deneyimi, pozitif davranmayı, kendini kontrolü ve diğer çocuklarla etkileşim ve iletişime girme yeteneğini geliştirir (Freyberg, 1975). Materyallerle oyun oynamak, çocuğun daha sonraki yıllarda problem çözmeye kullanacağı araçlara yardım eder. Çubuk ve mandallarla serbestçe oynama şansını yakalayan çocuklar, daha sonraki yıllarda kendilerinin ulaşamayacağı bir yerdeki ödüle ulaşmak için bu araçları etkili olarak kullanabilmişlerdir (Bruner, 1990).

Rubin (1982), yapıcı yada fonksiyonel olmasına bağlı olarak tek başına oyunun, bazı değerlere sahip olduğunu bulmuştur. Bulmaca ve bloklarla oyun gibi paralel yapıcı oyunların, yüksek sosyal ve bilişsel yetilerle pozitif yönde bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Paralel fonksiyonel oyunlarda harcanan zamanın, düşük sosyal ve bilişsel yetilerle ilişkisi bulunmuştur.

Dramatik oyun aracılığıyla çocuklar, gerçeğe, hayal arasındaki mesafeyi hızlı geliştirmişlerdir (Scarlett, 1981). Hayali oyun arkadaşları olan çocuklar, sağlıklı, zeki, hayalci ve yaratıcı eğilimlidirler.

Dramatizasyona dayalı oyunların da, hem normal çocuklar hem de duygusal ve davranış yönünden problemlili olan çocuklar üzerinde (Brown, Curry, Tittnich, 1971) ve normal tıbbi gözetim açısından endişeleri ve korkuları olan çocuklar üzerinde iyileştirici bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (Henkens-Matzke Abbott, 1990; Klein, 1979).

Edebiyat ve dil gelişimi, çok çeşit oyun etkinlikleriyle desteklenmektedir. Sembolik oyunla, akıllı davranış arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Hikâye anlatımı, kavrama ve öğrenmeyi hızlandırmıştır (Pellegrini, 1985). Oyun, dil ve sosyal gelişimi hızlandırır (Monoghen, 1985).

Küçük çocukların role dayalı oyunları, diğer insanların sosyal yaşamına bir pencere açar (Mc Loyd, Ray ve Eter Lewis). Role dayalı oyunlar, çocukların dil gelişimi ve bakış açısını destekler.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Sosyal oyun, olgunlaşmayı hızlandırır: çocuklar, hayali oyunlar oynadıklarında, hayali olmayan oyunlar oynamaya göre daha olgun davranırlar (Berliner, 1990). Oyun, engelliler de dahil olmak üzere, tüm çocukların öğrenme ve kendilerini ifade etme aracıdır (Wishon, 1986). En önemlisi de, oyun etkinlikleri, eğlence olsun diye yapılır (Kramer ve Schaefer-Hernan, 1991).

Oyun, artan etkileşim, değişik toplumsal rolleri deneme fırsatları kadar, hareket, biliş, yaratıcı düşünce becerilerini sınama fırsatları sağlayarak, çocuğun ruhsal, duygusal, zihinsel bilişsel ve yaratıcı düşünce, toplumsal, ruhsal ve kişilik gelişimini de olumlu yönde destekler. (Fenson ve diğer., 1976 ; Onur, 1995; Yörükoğlu, 1994,)

Araştırmanın amacı, Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar, Konya il merkezinde Parten'in oyun kategorilerine göre bireysel ve takım olarak oynanan çocuk oyunlarının tespiti ve bu oyunların cinsiyet, gelişim alanları, oyun şekli, oyun türü, ve oyun dönemi açılarından karşılaştırarak değerlendirmektir.

YÖNTEM

Hipotezler

1/Ho = Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **cinsiyet** bakımından fark yoktur.

2/ Ho = Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **gelişim alanları** bakımından fark yoktur.

3/ Ho= Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun dönemi** bakımından fark yoktur.

4/ Ho= Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun şekli** bakımından fark yoktur.

5/ Ho= Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun türü** bakımından fark yoktur.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, çocuk oyunlarından bireysel ve toplumsal oyunlar arasındaki ilişkiyi tespit etmek için SPSS For Windows programının X2 testi uygulanmıştır.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya’da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Konya il merkezi ve merkez ilçeleri Meram, Karatay ve Selçuklu merkez ilçelerinde yaşayan insanlar oluşturmaktadır. Örneklemi ise, Konya merkez ve merkez ilçelerden Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde doğmuş ve çocukluk dönemini adı geçen ilçelerde geçirmiş olan ve yaşları 85 ile 05 olan 24 canlı kaynak oluşturmuştur. Araştırma, Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar olan süreyi kapsadığından, örneklemdeki deneklerin seçiminde sistematik bir sıra güdülmüş ve oyunlardaki değişimler hakkında yargı ve yorumda bulunmak için deneklerin Cumhuriyet’in ilânını da görmüş hâlâ günümüzde hayatta olan kimselerle, onları takip eden nesiller arasında bir paralellik kurmak için, denekler arasında (85-05) 5’er yaş tedricen fark olmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Süreci

Bu çalışmada, görüşmeci, kaynak kişilerle, görüşme türlerinden bireysel görüşme tekniğini kullanmıştır. Bireysel görüşmede, görüşmeci ile kaynak kişi dışında kimse bulunmaz. Kişiyeye özel bilgiler, ancak bireysel görüşmelerde elde edilebilir (Karasar, 1998).

Görüşme Kılavuzu

Görüşme kılavuzu, görüşmecinin, kaynak kişiyle karşılaştığında başlayan ve ayrıldığına sona eren görevlerini, değişen ayrıntılarda içeren belgedir: Kendisini nasıl tanıttacağı, amacını nasıl açıklayacağı, kaynak kişiden beklenenin neler olduğunun açıklanması, hangi soruların nasıl ve hangi sırada sorulacağı, kayıt işleminin nasıl yürütüleceği, görüşmenin hangi ifadelerle bitirileceği gibi (Karasar, 1998). Araştırmacı, kaynak kişiye, önce kendisini tanıtmış ve araştırmanın içeriği hakkında kaynak kişiyi bilgilendirdikten sonra, “Çocukluğunuzda, sokak, ev, takım, bireysel, cinsiyete dayalı oyunlardan erkek / kız yada karma, kış, yaz, bahar oyunlarından hangilerini oynardınız, ve bu oyunları nasıl oynardınız?” sorusunu yöneltmiştir. Ayrıca görüşme kılavuzunda, kaynak kişinin, adı ve soyadı, mesleği, çocukluk yıllarında oturduğu mahallenin / merkez ilçenin adı (değişmişse yeni adı), yaşı vb. yer almıştır. Kaynak kişiden istenen verilerin noksansız alınabilmesi, onların objektif davranabilmesi için, araştırmacı onları, yeterince motive ettiğini varsaymıştır.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Verilerin Kaydedilmesi

Görüşmede, verilerin kaydedilmesi, görüşmecinin sorumluluğunda olduğundan, görüşmeci, kaynak kişiyle mülakat esnasında donanım olarak daima hazırlıklı durumdadır. Görüşmeci, görüşme anında yada hemen sonra, özet niteliğinde notlar tutmuş, önceden hazırlanmış görüşme kılavuzu üzerindeki matbuu kısımları doldurmuş ve özet bilgi niteliğinde araştırmayla ilgili bazı notlar tutmuştur.

Bulguların Değerlendirilmesi ve Yorumu

Canlı kaynaklarla yapılan görüşmeler sonucunda Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar Konya il ve ilçe merkezlerinden Meram, Karatay ve Selçuklu da oynanan çocuk oyunları ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Konya il ve ilçe merkezlerinde çocukların oynadıkları takım oyunları olarak; *bilye-boncuk, çelik-çomak, fotak, uzun eşek, taklalı kümbet, saklambaç, aşık, taso, istop, taştan toprak, yakar top, 7 kiremit, ip atlama, fincan oyunu, fırça, harmanbiş, mendilim köşe köşe, su savaşı, futbol (top), hımbıl, evcilik oyunu, körebe, beş taş, dokuztaş* ve bireysel oyunlar olarak; *çember çevirme, telden araba, sapan çatalı ve el sapanı, uçurtma uçurmak, bilyeli araba, bisiklete binme, buz zılmak* toplam 32 adet çocuk oyunu tespit edilmiştir.

Bulguların Yorumu

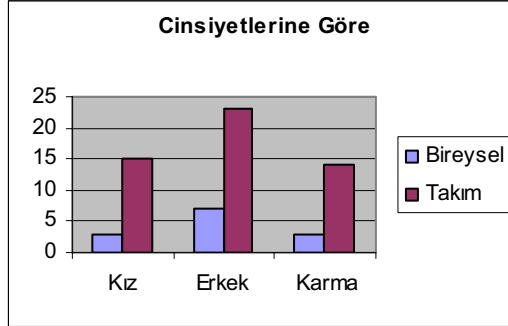
Bu bölümde, Cumhuriyetin ilânından, günümüze kadar Konya il ve ilçe merkezlerinde oynanan çocuk oyunlarından takım oyunları, bireysel oyunların, cinsiyet, gelişim alanları, oyun dönemi, oyun şekli ve oyun türü gibi çeşitli değişkenler açısından istatistiki olarak değerlendirilmiş ve sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

1/Ho = Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **cinsiyet** bakımından fark yoktur.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Tablo1. Bireysel Oyunlarla Takım Oyuları Arasında **Cinsiyet** Bakımından Karşılaştırılması

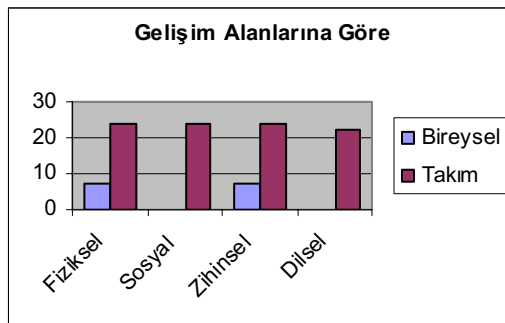
Ki-kare testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,392(a)	2	,822
Likelihood Ratio	,392	2	,822
Linear-by-Linear Association	,007	1	,933
N of Valid Cases	65		

$P = ,822 > 0,05$ olduğundan bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **Cinsiyet** bakımından fark yoktur. Bu durumda H_0 kabul edilmiştir.

2/ $H_0 =$ Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **gelişim alanları** bakımından fark yoktur.

Tablo 2. Bireysel Oyunlarla Takım Oyunları Arasında **Gelişim Alanları** Bakımından Karşılaştırılması

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

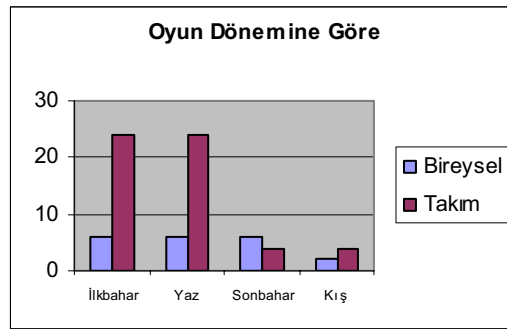
Ki-kare testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,691(a)	3	,009
Likelihood Ratio	16,792	3	,001
Linear-by-Linear Association	9,157	1	,002
N of Valid Cases	107		

P= 0,009 < 0,05 olduğundan bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **Gelişim Alanları** bakımından fark vardır. Bu durumda Ho reddedilmiştir.

3/ Ho= Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun dönemi** bakımından fark yoktur.

Tablo 3. Bireysel Oyunlarla Takım Oyunları Arasında **Oyun Dönemi** Bakımından Karşılaştırılması

Ki-kare testi

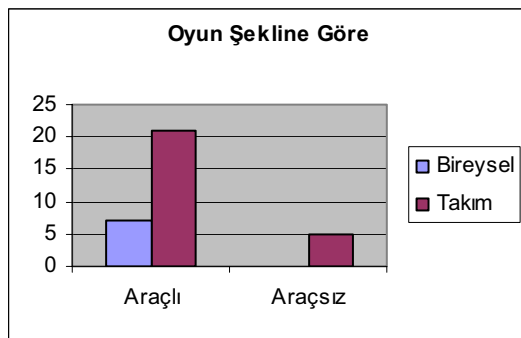
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,000(a)	3	1,000
Likelihood Ratio	,000	3	1,000
Linear-by-Linear Association	,000	1	1,000
N of Valid Cases	95		

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

$P= 1,000 > 0,05$ olduğundan bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **Oyun Dönemi** bakımından fark yoktur. . Bu durumda H_0 kabul edilmiştir.

4/ $H_0=$ Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun şekli** bakımından fark yoktur.

Tablo 4. Bireysel Oyunlarla Takım Oyunları Arasında **Oyun Şekli** Bakımından Karşılaştırılması

Ki-kare testi

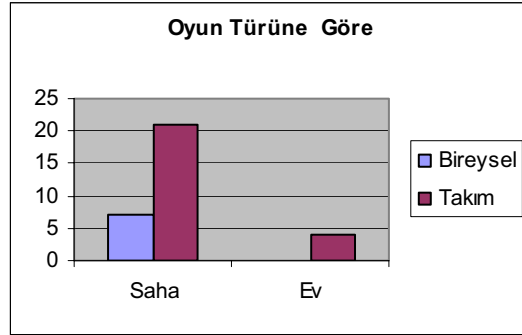
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,938(a)	2	,380
Likelihood Ratio	3,189	2	,203
Linear-by-Linear Association	1,639	1	,201
N of Valid Cases	38		

$P= ,380 > 0,05$ olduğundan bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **Oyun Şekli** bakımından fark yoktur. Bu durumda H_0 kabul edilmiştir.

5/ $H_0=$ Çocukların oynadığı bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **oyun türü** bakımından fark yoktur.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Tablo 5. Bireysel Oyunlarla Takım Oyunları Arasında **Oyun Türü** Bakımından Karşılaştırılması

Ki-kare testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,969(b)	1	,325		
Continuity Correction	,066	1	,797		
Likelihood Ratio	1,627	1	,202		
Fisher's Exact Test				1,000	,450
Linear-by-Linear Association	,938	1	,333		
N of Valid Cases	31				

$P = ,325 > 0,05$ olduğundan bireysel oyunlarla takım oyunları arasında **Oyun türü** bakımından fark yoktur. . Bu durumda H_0 kabul edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar Konya il ve ilçe merkezlerinden Karatay, Meram, Selçuklu'da oynanan çocuk oyunları görüşme ve mülâkat

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

yoluyla tespit edilmiş ve oyunun toplumda benimsenip benimsenmemesine göre bazı oyunlar kısa süre içinde unutulmuş bazıları ise Cumhuriyet döneminde ne kadar popüler ise günümüzde de bu ağırlığını korumaktadır. Bu araştırmamızda, Türkiye genelinde oynanan bazı yaygın oyunlara örneğin, futbol, uzun eşek vb., rastlamak mümkün olmasına rağmen bazı ilgi çekici yöresel oyunları da örneğin, fotak, harmanbiş vb. görmek mümkün olmuştur.

Bilye-boncuk, fotak, aşık oyunu, taştan toprak, 7 kiremit, filcan oyunu, fırça, harmanbiş, hımbıl gibi takım oyunları ve buz zılmak gibi bireysel oyunlar, sadece yöreye özgü ve ilgi çekici içerikleri olan oyun çeşitlerindedir.

Oyun çeşitleri, oyuncuların cinsiyeti açısından değerlendirildiğinde, bu oyunlarının çoğunun örneğin, bilye-boncuk, fotak, uzun eşek, taklalı kümbet, aşık, çember çevirme, telden araba, bilyeli araba vb., erkek oyunları olduğu göze çarparken; kızların oynadığı oyunlar örneğin, evcilik oyunları, ip atlama, beş taş vb. sınırlıdır. Bunların yanında, çocuğun gelişim ve eğitimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülen karma oyunların örneğin, saklambaç, taso, istop, su savaşı vb., Cumhuriyetten günümüze, kayda değer ölçüde, tedricen arttığı görülmektedir. Bireysel ve takım oyunlarının cinsiyet açısından fark olmadığı bulunmuştur ($P= ,822 > 0,05$).

Bu oyunlardan takım oyunlarının, sosyal, fiziksel, zihinsel ve dilsel açılardan çocuğun gelişim ve eğitimine önemli ölçüde katkılarının olduğunu söylemek mümkündür.

Bireysel oyunlar ise, çocuğu daha çok birey olarak ilgilendirdiğinden, bu oyunların çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağladığı söylenebilir. Takım oyunları ve bireysel oyunlar arasındaki gelişim alanları açısından istatistiksel ilişkiye bakıldığında aralarında fark olduğu bulunmuştur ($P= 0,009 < 0,05$).

Araştırmaya konu olan oyunlardan, futbol, istop, yakar top, saklambaç, evcilik oyunları, buz zılmak, uçurtma, bisiklete binme vb. oyunlar günümüzde hâlâ yaygın olarak çocukların uygulayıp oynadığı oyun çeşitleridir. Araştırmaya konu olan oyunlardan bazıları örneğin, fotak, harmanbiş, beş taş, dokuz taş, taklalı kümbet, fincan oyunu, aşık oyunu, sapan, telden ve bilyeli araba oyunu vb. teknolojinin gelişmesi sonucu neredeyse unutulmuş oyun çeşitlerindedir.

Araştırmadaki oyunların çok büyük bir bölümü ilkbahar, yaz, sonbaharda oynanırken bazı

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

oyunlar, örneğin himbıl ve evcilik oyunları gibi evde oynanan oyunlar, dört mevsim oynanmaktadır. Bu oyunlardan buz zılmak ve kartopu oyunları ise oyunun gereği olarak kış aylarında oynanmaktadır. Bireysel ve takım oyunları oyun dönemi bakımından incelendiğinde aralarında istatistiksel açıdan bir fark bulunamamıştır ($P= 1,000 > 0,05$)

Oyunların bazıları, örneğin, bilye- boncuk, taso, istop, bisiklete binme, futbol oyunu vb., araçla oynanırken bazıları da, örneğin, mendilim köşe köşe, uzun eşek vb., araçsız oynanmaktadır. Bireysel ve takım oyunları oyun türü bakımından incelendiğinde aralarında bir fark bulunamamıştır ($P= ,380 > 0,05$).

Bireysel ve takım oyunlarından bazıları, örneğin yakar top, yedi kiremit, harmanbiş sahada oynanırken bazıları da oyunun özelliği bakımından evde örneğin, himbıl, taso, fincan oyunu evde oynanmaktadır. Bireysel ve takım oyunları, oyun türü; saha veya ev bakımından incelendiğinde aralarında fark olmadığı bulunmuştur ($P= ,325 > 0,05$).

Not: Araştırmamıza görüşme yoluyla katkıda bulunan, aşağıda adı geçen şahıslara teşekkür ederim

1. Vehbi Kunduracı (85), Şeyhahmet Mah. Emekli esnaf. Karatay.
2. Fazilet Kunduracı (80), Şeyhahmet Mah. Ev hanımı. Karatay.
3. Halit Çeşmeci (75), terzi, Parsana Mah. Selçuklu.
4. Sefa Odabaşı (75), Emk.Memur, Gazialemşah Mah. Meram.
5. Hatice Çeşmeci (70) Evhanımı, Parsana Mah. Selçuklu.
6. Ateş Çaycı (65) Esnaf, Meram-Dere, Meram.
7. Ahmet Yıldız (60), Emekli Öğretim elemanı, Işkalaman Mah. Karatay.
8. Kadir Ulusal (55), Berber, Tarla Mah. Selçuklu.
9. Mustafa Öğredik (50), Öğretmen, Tarla Mah. Selçuklu.
10. Mehmet Gülgen (45), sanayici, Konevi Mah. Meram.
11. Muammer Ayçiçek (40) Kuaför, Parsana Mah. Selçuklu.
12. Şenol Karagöz (35) Memur, Büyük İhsaniye Mah, Selçuklu.
13. Abdullah Ağyan (35) Memur, Aymanas Mah. Meram.
14. Ali Satı (30) Öğretim elemanı, Havzan Mah. Meram.
15. M. Fatih Özsoy (30) Memur, Meram Eskiyo.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

16. Selahattin Çilek (25) Öğretim elemanı, Aşkan, Meram Yaka.
17. Naciye Özkürkçüler (20) öğrenci, Peyami Safa Mah. Selçuklu.
18. Osman Ulupınarlı (20) esnaf, Büyük Aymanas Mah. Meram.
19. Tuba Poçan (15) Öğrenci, Feritpaşa Mah, Selçuklu.
20. Esra Kabadayı (15) Öğrenci , Feritpaşa Mah, Selçuklu.
21. Gökhan Elvan (10) Öğrenci , Feritpaşa Mah, Selçuklu.
22. Buğra Çevik (10) Öğrenci , Feritpaşa Mah, Selçuklu.
23. Yakup Kiritici (5) Öğrenci , Feritpaşa Mah, Selçuklu....
24. Efnan Poçan (5) Öğrenci , Feritpaşa Mah, Selçuklu.

KAYNAKÇA

- BERGIN, D. 1988, Stages of play development. In D. Bergin (Ed), *Play as a medium for learning and development*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- BERLINER, D., 1990, Play is the work of childhood. *Instructor*, March, 22-23.
- BERYLNE, D.E. 1960, *Conflict, arousal, and curiosity*, New York: McGraw-Hill.
- BROWN, N. S., CURRY, N. E., ve TITNICH, E. 1971, How groups of children deal with common stress through play. In *Play: The child strives toward self-realization* (pp. 26-28). Washington D.C: *National Association for The Education of Young Children*.
- BRUNER, J.S. 1975, Play is serious bussiness. *Psychology Today*, 8, 82-83.
- CHRISTIE, J.F, ve JOHNSON, E. P. 1983, The role of play in social-intellectual development. *Review of Educational Research*, 53, 93-115.
- EIFERMAN, R. R. 1971, Social play in childhood. In R. E. Herron ve B. Sutton Smith (Eds), *Play*, New York: Wiley.
- FENSON, L., KAGAN, J., KEARSLEY, L. B., ve ZELAZO, P.R., 1976, The developmental progression of manuplative play in the first two years. *Child Development* 47, 232-236.
- FREYBERG, J.T. 1975, Hold high the cardboard sword. *Psychology Today*, 8, 63-64.
- GARVEY, C, 1990, *Play*, Enlarged edition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- HENKENS-MATZKE, A., ve ABBOTT, D.A. 1990, Game playing: A method for reducing young children's fear of medical procedures, *Early Childhood Research Quarterly*, 5, 19-26.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

- KARASAR, N. 1998, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 8. Basım, Nobel Yayın dağıtım Ltd.Şirketi, Ankara.
- KLEIN, D., 1979, Rx for pediatric patients. *Young Children*, 34 (1), 13-19.
- KRAMER, L., ve SHAFER-HERNAN, P. 1991, *What's real in children's fantasy play?* Presented at the meeting of the society for research in Child Development, Seattle, WA
- MARY, J. G., HARRY, W.G. 1995, *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (Yayına haz. Bekir ONUR), 2. Baskı, İmge Kitapevi, Ankara.
- MCLOYD, V.C., RAY, S.A. ve ETTER-LEWIS; G., 1985, Being and becoming: The interface of language and family role knowledge in the pretend play of young African girls. In L. Galda & A.D. Pellegrini (Eds), *Play, language and stories* (pp, 29-44) Norwood, NJ: Ablex.
- MONOGHAN, P. 1985, *The development of symbolic expression in preschool play and language*, Paper presented at the meeting of the American educational Research Association, Chicago, IL.
- PARTEN, M. 1932, Social play among preschooler children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27, 243-269.
- PELLEGRINI, A.D., 1985, The relations between symbolic play and literate behaviour: *A review of Educational Research*, 55, 107-121.
- PIAGET, J. 1962, *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: W. W. Norton.
- ROSEN, C.E. 1974, The effects of socio-dramatic play on problem-solving behaviour among culturally disadvantaged preschool children. *Child Development*, 45, 920-927.
- RUBIN, K.H. 1982, Nonsocial play in preschoolers: Necessary evil ? *Child Development*, 53, 651-657.
- SCARLETT, W.G. 1981, On the development of make-believe. *Day Care and Early Education*, 9 (2), 23-26.
- SMITH, J. ve BALTES, P.B. 1991, A life-span perspective on thinking and problem solving. In M Schewebel, C.A. Maher, ve N.S. Fagley (Eds), *Promoting cognitive growth over the life span*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- WISHON, P. 1986, Play and the physically handicapped child: Review of research. *Dimensions*, 14 (2), 23-24.
- YÖRÜKOĞLU, A, 1994, *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

EKLER

Tablo 1. Bireysel Oyunların, Çocukların Gelişim ve Eğitimi Açısından Dağılımı

Oyunun adı	Cinsiyet Grubu	Gelişim Alanları	Oyun Türü	Oyun Şekli	Oyun Dönemi
Çember çevirme	Erkek	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Telden Araba	Erkek	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Sapan / El Sapanı Atma	Erkek	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	4 mevsim
Uçurtma	Erkek / kız	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Bilyeli Araba	Erkek	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Bisiklete Binme	Erkek / kız	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Buz Zılmak	Erkek / kız	Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı	Kış

A.Kadir Kabadayı: Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 2. Takım Oyunlarının, Çocukların Gelişim ve Eğitimi Açısından Dağılımı

Oyunun adı	Cinsiyet	Gelişim Alanları	Oyun Türü	Oyun Şekli	Oyun Dönemi
Bilye-boncuk	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Çelik-çomak	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Fotak	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Uzun eşek	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçsız	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Taklah kümbet	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçsız	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Saklambaç	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı / Araçsız	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Aşık	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Taso	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha Ev	Araçlı	4 Mevsim
İstop	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel	Saha	Araçlı Araçsız	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Taştan toprak	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Yakar top	Erkek / kız Karma		Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
7 Kiremit	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
İp atlama	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Fincan Oyunu	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Ev	Araçlı	4 mevsim
Fırça	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Harmanbiş	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Mendilim Köşe Köşe	Erkek /Kız	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçsız	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Su Savaşı	Erkek /Kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Futbol (Top)	Erkek	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Hımbıl	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Ev	Araçlı	4 mevsim
Evcilik Oyunu	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Ev	Araçlı	4 mevsim

A.Kadir Kabadayı: *Cumhuriyet Devrinde Konya'da Oynanan Çocuk Oyunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Körebe	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Beş taş	Kız	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar
Dokuztaş	Erkek / kız Karma	Sosyal, Fiziksel, Zihinsel, Dilsel	Saha	Araçlı	İlkbahar, Yaz, Sonbahar